

УДК 639.371.5

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОДУКТИВНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ВНУТРІШНІХ ВОДОЙМ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ

Г.П.КРАСНОЩОК – к.б.н., доцент, Херсонський ДАУ

Комплексні дослідження внутрішніх водойм південних областей України та Автономної республіки Крим систематично проводяться кафедрою рибництва на протязі багатьох років. Переважна більшість дослідних водойм розташована в зоні іригації і пов'язана з основною водною артерією – Дніпром, або малими ріками його басейну. Цільове призначення цих водойм досить різноманітне, але використовуються вони, як правило, комплексно – для зрошення, водопою, рекреації, технічною водопостачання та ін.

Гідрохімічні показники цих водойм мають своєрідну динаміку, характерну для напіваридної зони. Вона заключається в астатичності сольового складу, збільшенні величини мінералізації води до кінця вегетаційного сезону. В цілому їх гідрохімічний режим залежав від якості води джерел водопостачання, інтенсивності водообміну, особливостей ложа, мінералізації ґрунтових вод та глибини їх залягання. Помітно впливали на нього термін експлуатації водойм, застосування інтенсифікаційних заходів при вирощуванні риби та надходження річних хімічних сполук з поверхневим стоком.

В основному мінералізація води знаходилася в межах від 0,3 до 6,5 г/л солей, що відповідає вимогам ДСТУ 15.372-87 до якості води коропових рибницьких господарств. Підвищення мінералізації води до 10 г/л і вище негативно впливає на фізіологічний стан всього комплексу традиційних об'єктів ставкового рибництва. Такі водойми можуть бути використані для вирощування солонуватоводних та морських видів риби, зокрема чорноморських кефалей та пелінгасу.

Майже всі внутрішні водойми у достатній мірі евтрофіковані внаслідок надходження біогенних речовин. Вони мають високий вміст азоту - до 4,4 мг/л, та фосфору – до 1,2 мг/л, що значно перевищує нормативні вимоги (2,0 мг/л та 0,5 мг/л відповідно) і виключає необхідність застосування мінеральних та органічних добрив.

Природна кормова база дослідних внутрішніх водойм характеризувалася стабільно високими показниками розвитку фітопланктону. Буде відзначено домінування синьозелених та зелених водоростей, що утворювали "цвітіння" води як у вигляді короточасних спалахів, так і стійкої вегетації різних видів. Середньосезонні показники біомаси становили від 17,2 до 60,0 г/м³, а первинна продукція органічної речовини протягом сезону складала від 30,38 до

89,04т/га. Відмічений тісний зв'язок між рівнем евтрофікації, наявністю біогенних сполук, застосуванням інтенсифікаційних заходів та біомасою фітопланктону.

Зоопланктон був представлений коловертками (круглі черви), гіллястовусими та веслоногими ракоподібними. Роль інших таксонів була обмеженою, але іноді проявлялася у різних типах водойм та у різні сезони року. Багаторічні сезонні показники біомаси зоопланктону коливалися в межах від 1,4 до 8,4 г/м³. Продукція органічної речовини зоопланктону складала від 280 до 1680 кг/га.

Цим двом видам природного корму приділялася основна увага при біологічному обґрунтуванні складу полікультури та впровадженні пасовищної форми рибництва. Це пов'язане з відсутністю продуктивних споживачів вище вказаних кормових ресурсів серед аборигенних видів риб та можливістю штучного регулювання рівня розвитку планктонних угруповань.

Зообентос переважної більшості водойм складався з личинок двокрилих комах – хірономід. Він зазнавав стійкого пресу споживачів та характеризувався значними сезонними флуктуаціями.

Такий характер розвитку природної кормової бази орієнтує господарства, які вирощують товарну рибу, на вселення у внутрішні водойми планкто-детритофагів, зокрема білого і строкатого товстолобиків та їх гібридів. Вони не вступають у жорсткі харчові конкурентні відносини з іншими видами риб, в умовах Півдня України швидко ростуть, даючи приріст маси тіла від 0,5 до 1 кг за сезон, відносно легко відловлюються активними знаряддями лову, забезпечуючи високий відсоток промислового повернення.

Загальна щільність зариблення дослідних водойм, рекомендована за результатами розрахунків, складає від 700 до 3700 шт/га, що може забезпечити одержання від 105 до 1115 кг/га високоякісної рибної продукції без застосування комбікормів та внесення добрив.

Впровадження ресурсозберігаючої технології вирощування товарної риби у рибницьких ділянках господарства "12-річчя Жовтня" Білозерського району на площі 70га, рибгоспу "Сатурн" Каховського району на площі 210 га дозволяє щорічно одержувати до 10 ц/га і більше риби, що свідчить про реальну перспективу розвитку пасовищної аквакультури на внутрішніх водоймах Півдня України.